

Fattighuset på Dalarö

Det var 1813 som Carl Peter Blom donerade en stuga till Dalarö som kom att bli den första fattigstugan på Dalarö.

Fattighuset på Dalarö revs i slutet av 1940-talet.

Bakom fattighuset syn en
länga med dass m.m.

Där fattigstugan låg finns nu ICA-hallen.

Bild från 1920.

Här på bilden skymtar man entrén till fattighuset.

Det är läraren Winfeld Johansson som står i hörnet Odinsvägen - Frejavägen 1927.

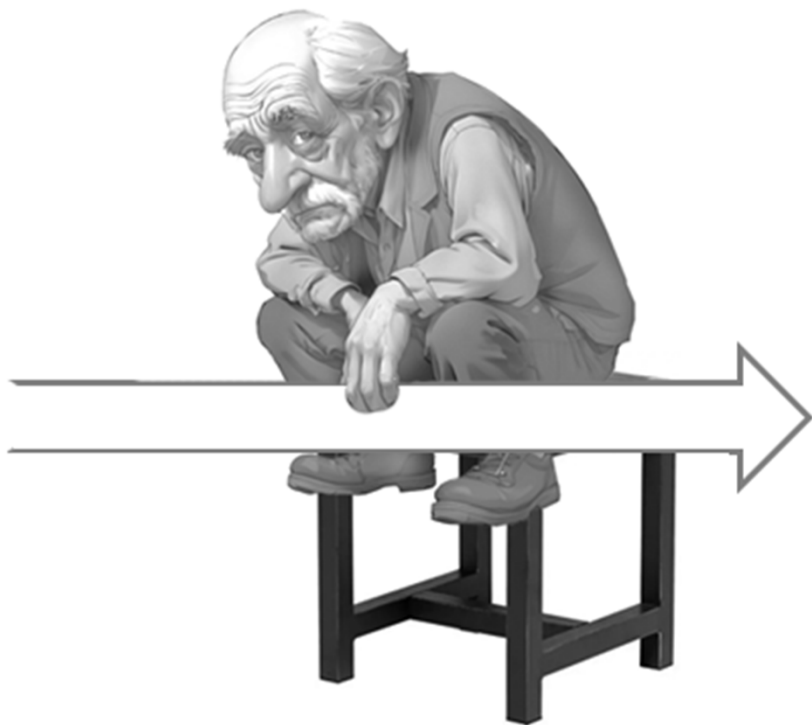
Fattighuset.

I många kyrkor fanns förr fattigbössor där man vid begravningar och bröllop samlade in pengar till de fattigaste på orten.

När bössan blev uppsatt i Fiskarhamnen finns inga uppgifter om i nuläget. Troligtvis fanns det två bössor. Kanske fanns det en även vid kyrkan.

Varför Dalarös fattigbössor på 1930/40-talet var placerad i Fiskarhamnen är okänt, även varför den fanns kvar så länge på denna plats.

Fattigbössan när den satt på bryggan i Fiskarhamnen.
Bild från 1930.

I förgrunden, vid bryggan, ligger en lotskutter och i bakgrunden t. v. syns varmbadhuset med sitt torn.

Bilden fanns även införd i tidningen Motor 1944.

Texten på skylten som sitter ovanför bössan lyder:
*För gät icke de fattige
när du en glad dag hafver.*

**En fattigbössa finns även i Gammelgården, i församlingens lokaler Odinsvägen 5.
Bössan sitter nu på övervåningen, på räcket vid trappan.
Var den funnits tidigare är okänt.**

Gammelgården Odinsvägen 5.

**Helena Eklund blev kvar på Dalarös fattighus
i över 35 år. Mellan år 1867 och 1906.**

18161018

Eklund, Helena Johanna

Dalarö Nr 102 A, Fattighuset

Död 25/4 1906.

Kyrkobokförd i Dalarö (Stockholms län, Södermanland).

Född 18/10 1816 i Dalarö (Stockholms län, Södermanland).

Ogift kvinna.

SÖDERTELJE. — Trettiofem år på
fattighuset. Å Dalarö fattighus finnes
för närvarande ett hjon, f. tjenarinnan
Helene Eklund, som är hvad man sä-
ger, "gammal i gåle." Född 1816, så-
ledes 86 år gammal, intogs Eklund på
fattigstugan 1867, der hon alltså nu
tillbragt 35 år. Hon trifes fortfaran-
de utmärkt, hvarpå väl ej är att un-
dra, då hon är så godt som "ensam
på täppan," om man frånräknar en
betalande hyresgäst, som bor i ett af-
skildt rum i huset — också sällsynt
på ett fattighus. Gumman E. är än
vid god helsa och torde nog ännu en
del år få glädja sig åt kaffetåren "på
ensamt rum," skrifves i Södertörns
Tidning.

Tidningsklipp från Stockholmstidning och flera andra
dagstidningar från 1902.

Sverige och Finland före 1890.

Den traditionella fattigvården på landsbygden under medeltiden i Sverige var rotegång, medan katolska kyrkan organiserade helgeandshus i städerna. Dessa övertogs vid reformationen formellt av staten.

I praktiken blev det dock fortfarande socknarna som fick ansvara för fattigvården. Den saknade dock reglering och bedrevs i mindre omfattning än under den katolska tiden.

1642 års tiggardordning slog fast att ansvaret för de fattiga i första hand låg på de anhöriga, och i andra hand på den egna församlingen, som borde uppföra sjukstuga och fattigstuga för gamla och sjuka, och barnhus för de föräldralösa.

1686 års kyrkolag rekommenderade kyrkans församling att instifta fattighus eller fattigstugor, och 1734 blev rekommendationen tvingande. Trots detta instiftades inte fattighus överallt, och även där de fanns spelade rotegång och inkvartering hos privatpersoner mot ersättning, ofta i form av fattigvårdsauktioner, en större roll. I större städer började under 1700-talet så kallade arbetshus inrättas.

Sverige efter 1890.

Genom 1847 års fattigvårdförordning fick fattigvården en fastställd organisation. Enligt denna skulle i varje socken finnas en fattigvårdsstyrelse.

År 1853 infördes en ny förordning som var relativt generös och där möjlighet för den enskilde att överklaga till länsstyrelsen fanns. I 1871 års fattigvårdförordning beskars möjligheterna att erhålla hjälp kraftigt, samtidigt som överklagandemöjligheten avskaffades.

Genom 1918 års fattigvårdslag reformerades verksamheten och varje kommunalförvaltning utgjorde ett fattigvårdssamhälle. Bland annat förbjöds fattigvårdsauktioner samt rotegång, och fattigstugorna blev i stället ålderdomshem och överklagandemöjligheten återinfördes.

År 1924 infördes också en ny barnavårdslag. Reglerna för fattigvården förblev dock länge förhållandevis stränga, och först 1945 fick de som tog emot fattigvård fulla medborgerliga rättigheter.

Några fattighjon bodde även en tid i detta hus vid Dvärgbacken 3.

Carl Elias Forsberg som bodde i huset Dvärgbacken 3 hade verkstad i huset på dåvarande granntomten. Han hyrde då ena våningen av kommunen som en tid ägde fastigheten. Kommunen hyste fattiga här innan Carl Elias Forsberg övertog huset.

När snickaren Carl Elias Forsberg övertog huset flyttade då fattighjonet Ernst Fabian Skogberg till fattighuset vid torget där han avled 1917. Vilka övriga fattighjon var vet vi inte.

Övervåning finns inte längre kvar.
Huset fick sitt nuvarande utseende någon gång mellan 1922 och 1948.

Ur intervjumaterial från 1946, upptecknat av Brita Stjernswärd, Nordiska Museet. Denna rekonstruktion av husets byggnadshistoria har möjliggjorts genom upplysningar av fru Emma Sjöström, född Forsberg, 1877 - 1962.

Se även DHF:s redovisning om Dvärgbacken 3 SC112.